

Co jest dobre a co złe? To pytanie nurtuje ludzkość od jej zarania. Nic więc dziwnego, że rozważania na ten temat znajdują swoje miejsce w filozofii i psychologii, a także w innych naukach. Moralność to zbiór zasad, które określają odpowiedź na to pytanie. Jednak nie jest to odpowiedź prosta, często bywa niejednoznaczna lub względna. Istnieje wiele czynników, które wpływają na moralną ocenę postępowania. Jednym z nich jest charakterystyka osób, które dokonują oceny. W tym projekcie zamierzam sprawdzić czym jest moralność dla osób w spektrum autyzmu. Czy różni się czy też jest podobna do moralności osób nieautystycznych?

Moralność jest wpisana w naturę interakcji społecznych. Osoby w spektrum autyzmu mają trudności w komunikacji i w kontaktach społecznych. Jest to związane z deficytami w empatii poznawczej, czyli zdolności postawienia się na miejscu innej osoby i zrozumienia jej. Dzięki tej umiejętności tworzymy silne i stabilne relacje. Empatia poznawcza pozwala na efektywną komunikację i trafne odpowiadanie na potrzeby innych. Jej brak często negatywnie wpływa na relacje osób w spektrum. Mocną stroną wielu osób w spektrum jest systematyzowanie, czyli umiejętność rozumienia i analizowania skomplikowanych systemów, takich jak maszyny, organizacje czy zjawiska naturalne. Osoby w spektrum potrafią rozkładać działanie systemu na czynniki pierwsze i identyfikować zasady jakie nim rządzą. Warto jednak zaznaczyć, że osoby w spektrum znacznie różnią się pomiędzy sobą pod względem objawów oraz mocnych i słabych stron.

Ze względu na podane powyżej charakterystyki przypuszczam, że osoby w spektrum mogą różnić się od osób nieautystycznych w funkcjonowaniu moralnym. Zamierzam przeprowadzić trzy badania, a w każdym z nich dokonać pomiaru jednego z trzech moralnych zagadnień: 1.) Decyzji moralnych; pytając o to czy osoby w spektrum są utylitarystyczne? Czyli, czy oceniają wartość danego czynu w wymiarze zysków i strat? Czy może są mocniej skoncentrowane na normach moralnych?; 2.) Wartości moralnych; jakie wartości moralne mają szczególne znaczenie dla osób w spektrum? Co cenią najbardziej: sprawiedliwość, lojalność, wolność, czy może autorytet, świętość lub troskę?; 3.) Samooceny moralnej – na ile osoby w spektrum cenią moralność? Czy osoby w spektrum widzą siebie jako moralne? Każde z badań przeprowadzę z udziałem dwóch grup – grupy osób w spektrum i grupy osób nieautystycznych. Porównanie wyników obu grup pozwoli sprawdzić, czy istnieją różnice pomiędzy osobami w spektrum a osobami nieautystycznymi we wskazanych powyżej kwestiach moralnych.

Osoby w spektrum postrzegają i rozumieją świat w unikalny sposób, dotyczy to także kwestii moralnych. Badając ich funkcjonowanie moralne, możemy uzyskać wgląd w różnorodność perspektyw moralnych i zrozumieć, w jaki sposób różnią się one od przekonań ogólnej populacji. Dzięki temu projektowi możliwe będzie lepsze rozumienie osób w spektrum, ale także odpowiedzenie na szersze pytania z zakresu psychologii, takie jak np.: jakie znaczenie dla moralności ma empatia poznawcza i systematyzowanie? Wyniki uzyskane w projekcie pozwolą na głębsze zrozumienie spektrum autyzmu i moralności.